

PROJECTOPROEP LEVEND WATER 2024

De Vlaamse Milieumaatschappij lanceert een nieuwe oproep voor het indienen van projectvoorstellen voor het investeringsprogramma Levend Water. Het investeringsprogramma kadert in de uitvoering van het [stroomgebiedbeheerplan 2022 - 2027](#) en de [conceptnota Grote STROOMversnelling](#).

1. INLEIDING

Voor de uitvoering van acties uit de stroomgebiedbeheerplannen (SGBP) die het herstel van de **hydromorfologie van** waterlopen tot doel hebben, is budget beschikbaar gesteld voor de lancering van een **investeringsprogramma Levend Water**.

2. AARD VAN DE PROJECTEN

De conceptnota De Grote STROOMversnelling vormt het kader voor het investeringsprogramma Levend Water. Deze subsidieoproep geeft invulling aan een reeks maatregelen uit de conceptnota De Grote Stroomversnelling:

De voornaamste focus ligt op hydrologisch herstel van waterlopen door hermeandering, oeverherstel en verontdieping. Waar mogelijk, worden dijken en ontwateringsgrachten verwijderd. Waar volledig herstel niet mogelijk is, kan via het plaatsen van knippen, drempels, het aantakken van oude meanders, ... het bergend vermogen van de vallei deels worden hersteld. Ook het natuurlijk inrichten van de oevers en de waterloop beschermen tegen verontreiniging via het instrument “oeverzones”, zit binnen de focus van de oproep. Waar deze maatregelen gecombineerd worden met acties voor waterbeleving, zal ook dat element meegenomen worden.

Om dit alles te realiseren wordt in uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen ook in 2024 een geïntegreerd investeringsprogramma Levend Water gelanceerd. Het programma is vooral gericht op het herstel van de hydromorfologie¹ van de waterloop. Zo kunnen we waterlopen opnieuw hun natuurlijk karakter geven en knelpunten die een goede waterkwaliteit in de weg staan, wegwerken. Maar ook projecten die ruimer gaan dan het herstel van de hydromorfologie kunnen een steunaanvraag indienen (zie beoordelingscriteria, deel B).

Welke projecten komen in aanmerking? Projecten die:

- binnen het afstroomgebied van een prioritair waterlichaam van het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 liggen: waterlichamen met klasse 2 of klasse 3. Bij onvoldoende projecten in voormelde klassen komen ook projecten in klasse 4 in aanmerking. Bij onvoldoende projecten in voormelde klassen komen vervolgens ook projecten in klasse 5 en 6 in aanmerking; en/of
- binnen SBZ-gebied liggen.

Bij voorkeur gaat het om projecten waarbij samengewerkt wordt binnen gebiedsgerichte initiatieven met meerdere actoren en worden meerdere doelstellingen tegelijk aangepakt, zoals de strijd tegen droogte én wateroverlast, het herstel van waterkwaliteit en biodiversiteit in waterloop en vallei, klimaatadaptatie,

¹ Onder hydromorfologische ingrepen worden ingrepen verstaan als structuurherstel van waterlopen, opheffen vismigratieknelpunten, ingrepen op de oever, hermeanderingenprojecten, herstel relatie met de vallei, erosie maatregelen, ...

klimaatrobuustheid, waterbeleving, Koppelkansen waarbij acties in de vallei, zoals de strijd tegen droogte, overstromingen, oeverherstel, enz. samen aangepakt worden, worden hierbij maximaal benut en gesubsidieerd.

Naast investeringsprojecten, komen ook voortrajecten die aan een investeringsproject voorafgaan, in aanmerking. Voortrajecten komen enkel in aanmerking indien er nog subsidiemiddelen overblijven na de beoordeling van de investeringsprojecten. Met voortrajecten worden kleinere opdrachten bedoeld die concreter duidelijk moeten maken hoe het hydromorfologisch herstel op een specifiek traject invulling kan krijgen.

Bij de beoordeling van de voorstellen krijgen investeringsprojecten voorrang boven deze voortrajecten. Het subsidiepercentage bedraagt steeds 50%.

2.1. Investeringsprojecten

Bij investeringsprojecten moeten de investeringskosten minimaal 70 % uitmaken van de totale subsidiabele projectkost. Daarnaast kunnen omkaderende kosten zoals ondersteuning door een kennispartij (bv. een studiebureau), voorbereidende studies (terreinverkenning, opmetingen ontwerp), projectcoördinatie, kosten voor communicatie en kennisdeling, ... op basis van facturen betoelaagd worden voor zover deze kosten niet meer dan 30% van de totale subsidiabele projectkost uitmaken. Deze kosten worden in het projectvoorstel verantwoord.

2.2. Voortrajecten

Een voortraject dat voor een (deel van een) waterloop of van verschillende waterlopen nagaat hoe een verbetering van de hydromorfologie of andere doelstellingen best kan uitgevoerd en ontworpen worden, moet leiden tot een voorontwerp of ontwerp dat in een volgende fase kan gerealiseerd worden. In dat geval komen de studie, de opmetingskosten, de ontwerpkosten enz. ook in aanmerking voor 50% subsidie met een maximum subsidie 75.000 euro.

3. WIE KAN EEN AANVRAAG INDIENEN?

De oproep is in eerste instantie gericht naar lokale waterbeheerders die initiatiefnemer zijn op vlak van hydromorfologisch herstel. Maar ook andere lokale organisaties (gemeenten, private organisaties, regionale landschappen, ...) kunnen – apart of gezamenlijk – een aanvraag indienen. Voorwaarde is wel dat de lokale organisaties mee investeren in de realisatie van het project en er een akkoord is van de betrokken waterbeheerder en desgevallend van de betrokken grondeigenaars als andere actoren dan overheden en waterbeheerders initiatiefnemer zijn.

Indien het project een samenwerkingsverband betreft van verschillende organisaties, volstaat het dat één lokale instantie of organisatie een gecoördineerde aanvraag indient en optreedt als coördinator van de werken. Deze instantie of organisatie neemt ook de administratieve afhandeling van de subsidie voor zich en treedt eveneens op als aanspreekpunt.

4. SUBSIDIEBEDRAG EN WELKE KOSTEN KOMEN IN AANMERKING?

Het beschikbare budget voor de toekenning van de subsidie bedraagt 6,8 miljoen euro in 2024. Binnen de perken van de voorziene begrotingskredieten kan de minister van Omgeving de totale enveloppe voor de ondersteuning van de projecten Levend Water verhogen.

De aanvraag tot subsidiëring bedraagt minimaal 50.000 euro subsidie voor investeringsprojecten en 25.000 euro voor voortrajecten. De subsidie bedraagt 50% van de projectbegroting (inclusief BTW). De andere 50% dient dus te komen van de participerende lokale waterbeheerders en/of organisaties.

De subsidie kan voor investeringsprojecten maximaal 1.000.000 euro bedragen. Voor voortrajecten bedraagt de maximale subsidie 75.000 euro.

Volgende kosten komen in aanmerking voor subsidiëring van **investeringskosten**:

- Kosten voor uitvoering van de werken, zoals:
 - graafwerken, aanpassingswerken, bouwkosten,...
- Kosten voor slib- en sedimentruiming of exotenbestrijding in de mate dat deze noodzakelijk zijn voor het realiseren van de hydromorfologische aanpassingen zoals deze voorzien zijn in het project;
- Bouwkosten, constructiekosten, materiaalkosten,...
- Grondaankopen
- Kosten voor werken ter voorbereiding werf, zoals:
 - toegankelijk maken werf, werfvoorbereiding
 - aanleg werfweg
 - verplaatsen en terugplaatsen afrasteringen
 - verplaatsen nutsleidingen
- Afwerking werf:
 - herstel afrasteringen
 - wegherstel
 - herstel schade aan percelen in functie van grondgebruik
 - groenaanleg na uitvoering werken (inrichting en herstel)

Volgende kosten komen in aanmerking voor subsidiëring van **omkaderingskosten**:

- Archeologiekosten
- Bodemonderzoeken (stabiliteit, samenstelling, ...)
- Kosten voor studie en ontwerp van het project, zoals:
 - terreinverkenningen
 - opmetingskosten
 - ontwerpkosten
- Kosten voor concretiseren van het project, zoals:
 - ondersteuning door een kennispartij,
 - projectcoördinatie – veiligheidscoördinatie - werftoezicht
 - kosten voor communicatie en kennisdeling

Volgende kosten komen niet in aanmerking voor subsidie:

- kosten voor slib- en sedimentruiming die niet noodzakelijk zijn voor het realiseren van de hydromorfologische aanpassingen zoals deze voorzien zijn in het project;
- kosten voor optimalisaties aan riolerings- en hemelwaterstelsels, heraanleg rioleringen, collectoren e.d.

Voor wat betreft de kosten voor de grondaankopen moet het gaan over kosten voor gronden waarop het project uitgevoerd wordt (geen ruilgronden e.d.) en waarvan de verkoopovereenkomst getekend wordt en de akte verleden wordt na de beslissingsdatum voor de subsidiëring van het project.

Volgende kosten komen in aanmerking voor subsidiëring van **voortrajecten**:

- Kosten voor studie en ontwerp van het project, zoals:
 - Studiekosten
 - terreinverkenningen
 - opmetingskosten
 - ontwerpkosten
- Kosten voor concretiseren van het project, zoals:
 - ondersteuning door een kennispartij.

5. RANDVOORWAARDEN BIJ OPMAAK, ONTWERP EN UITVOERING VAN PROJECTEN

Volgende randvoorwaarden gelden voor de in te dienen en uit te voeren projecten:

- Het project geeft invulling aan de doelstellingen van het integraal waterbeleid en de doelstellingen van het SGBP en dus de kaderrichtlijn Water. Het draagt bij tot het halen van de goede ecologische toestand. Het project benut maximaal koppelkansen zoals het voorkomen van droogte en wateroverlast en geeft dus ook invulling aan de conceptnota De Grote Stroomversnelling.
- De projecten mogen niet gestart zijn voor de toekenning van de subsidie. De gesubsidieerde activiteiten, waaronder de aanbesteding van een externe opdracht, mogen niet starten voor de toekenning van de subsidie (geen publicatie bestek). Een eventuele vergunning kan wel al aangevraagd worden nadat de projectaanvraag is ingediend.
- Uitgangspunten NTMB moeten maximaal gehanteerd worden bij ontwerp en uitvoering werken.
- Initiatiefnemer(s) moeten bij hun projecten voor wat de percelen betreft met landbouwbesteding de negatieve impact op landbouw maximaal vermijden.
- De Vlaamse Regering is overtuigd dat zelfrealisatie door zittende eigenaars mee kan helpen om projecten en trajecten te versnellen. Ook in deze projectoproep is dat het geval. Daarom dient in de aanvraag aangegeven te worden of en op welke manier zelfrealisatie wordt gestimuleerd.

6. UITVOERINGSTERMIJN PROJECT

Projecten kunnen starten van zodra de subsidie werd goedgekeurd door de minister. Investeringsprojecten moeten bij voorkeur tegen eind 2028 en ten laatste op 31 december 2029 afgerond zijn zodat de financiële afhandeling ten laatste in 2030 kan gebeuren. Voortrajecten moeten binnen de 2,5 jaar na de goedkeuring van de subsidie afgerond zijn.

Uiterlijk zes maanden na betekening van het subsidiebesluit aan de initiatiefnemer(s) moet het project opgestart zijn. Dit betekent niet dat er dan al concrete investeringswerken moeten opgestart zijn. Het kan ook om voorbereidende werken of voorbereidende stappen gaan (opmaak aanvraag vergunning, ...).

Bij een subsidie voor een voortraject moet(en) de initiatiefnemer(s) aantonen dat de studie, opmetingen, ... of onderzoeken aangevat zijn om het project te concretiseren.

Indien een project binnen zes maanden niet opgestart is, kan de subsidietoezegging herroepen worden en kunnen de reeds verleende subsidiebedragen teruggevorderd worden.

7. VOORAANMELDING

Een eerste projectidee moet via een vooraanmelding afgetoetst worden.

In de vooraanmelding geef je een korte omschrijving van het projectidee (o.a. omschrijving van de projectpartners, activiteiten, budget). Hiervoor maak je gebruik van het sjabloon 'projectidee': <https://www.vmm.be/water/projecten/levend-water>. Voor de projecten die een waterlichaamspecifieke actie uit het stroomgebiedbeheerplan realiseren, kan de situering in het sjabloon 'projectidee' gebeuren aan de hand van de [actiefiche](#) bij het maatregelenprogramma. Voor andere projectvoorstellen (investerings en voortrajecten) moet het volledige sjabloon 'projectidee' ingediend/ingevuld worden.

De deadline voor indiening van de vooraanmelding is vrijdag 3 mei 2024. Indienen doe je via e-mail met nodige bijlagen naar levendwater@vmm.be.

Op basis van deze vooraanmelding kan je indien gewenst het project mondeling toelichten (aangeven in de fiche). Dit zal plaats vinden op vrijdag 17 mei 2024. Per project wordt een half uur voorzien.

Na de vooraanmelding en de eventuele toelichting wordt door de jury een advies gegeven. Deze feedback kan inhoudelijke of technische informatie bevatten, maar is geen bindende beoordeling voor een latere subsidie. Dat advies wordt ten laatste op vrijdag 31 mei 2024 per mail gegeven. Het staat een indiener vrij om een definitief projectvoorstel in te dienen zonder gebruik te maken van dit voorafgaand advies. Ingediende dossiers die niet het voorwerp uitmaakten van een vooraanmelding, zullen niet worden beoordeeld en komen ook niet in aanmerking voor subsidie. Let wel: de vooraanmelding hoeft niet noodzakelijk gebeurd te zijn in hetzelfde jaar dat een definitieve aanvraag ingediend wordt.

8. INDIENING VAN HET VOORSTEL

Een volledig uitgewerkt projectvoorstel wordt uiterlijk op vrijdag 13 september 2024 om 12u00 ingediend bij levendwater@vmm.be aan de hand van het volledig ingevuld aanvraagformulier. Het sjabloon is te vinden via de website van de Vlaamse Milieumaatschappij (<https://www.vmm.be/water/projecten/levend-water>).

9. BEOORDELING VAN HET VOORSTEL

9.1. Ontvankelijkheidsvoorwaarden

Om ontvankelijk te zijn, moet het projectvoorstel aan onderstaande voorwaarden voldoen:

- Het projectvoorstel wordt tijdig ingediend en bevat alle inhoudelijke en administratieve informatie en documenten zoals gevraagd via het aanvraagformulier vermeld onder punt 7 en punt 8;
- Het initiatief is in overeenstemming met de doelstellingen van goedgekeurde (nog geldende) beleidsdocumenten van Vlaamse, provinciaal en gemeentelijk niveau;
- Het initiatief moet in overeenstemming zijn met de geldende wetgeving op vlak van beheer van waterlopen;
- Het projectvoorstel (projectidee) maakte het voorwerp uit van een tijdige vooraanmelding. De vooraanmelding hoeft niet noodzakelijk gebeurd te zijn in hetzelfde jaar dat een definitieve aanvraag ingediend werd.

9.2. De beoordelingscriteria

Als het projectvoorstel ontvankelijk is, zal het projectvoorstel beoordeeld worden op basis van onderstaande criteria.

Bij de beoordeling van de projecten zal voorrang gegeven worden aan de investeringsprojecten tegenover de voortrajecten. Indien er nog budget ter beschikking is, kunnen ook voorstellen tot voortrajecten steun ontvangen.

A. Beantwoorden aan de doelstelling van de oproep (70 punten)

De projecten die invulling geven aan punt 2 'Aard van de projecten' komen in aanmerking voor subsidie. Projecten worden hoger gewaardeerd naarmate hun bijdrage voor het bereiken van de goede ecologische toestand volgens de kaderrichtlijn Water en naargelang de prioriteit van het stroomgebiedbeheerplan (klasse 2/3 hogere score dan klasse 4, klasse 4 hogere score dan klasse 5/6).

Voor de beoordeling door de jury worden volgende elementen nagegaan. Op basis van de inhoud van het project maakt de jury een kwantitatieve expertenwaardering op:

- Structuurherstel waterlopen

- Maatregelen met oog op habitatverbetering voor specifieke biota (Habitat richtlijn soorten)
- Structuurherstellende maatregelen algemeen
- Verwijdering kunstwerken
- Opheffen vismigratieknelpunten
- Ingrepen op de oever
 - Herstel van natuurlijke oevers, herprofilering, verwijdering oeververdediging
 - Vervangen van oevertypen door NTMB oevers
 - Aanleg bufferstroken
 - Openleggen van waterlopen
- Ingrepen vallei
 - Hermeanderingsprojecten, al dan niet gecombineerd met nevengeulen
 - Aansluiten/(her)inrichten afgesloten meanders
 - Herstel overstromingsrelatie met vallei, aanleg zomer- en winterbedding
- Erosiemaatregelen
 - Aanleg bufferstroken langs waterlopen
 - Aanleg sedimentvang

B. Andere effecten en maatschappelijke meerwaarde (30 punten)

Hierbij screenen we onder andere:

- Bijdrage aan klimaatadaptatie/klimaatrobuustheid, terugdringen van droogte en voorkoming overstromingsrisico;
- Bijdrage aan fysico-chemische toestand van de waterloop, ruimingskosten, ...;
- Bijdrage aan belevingswaarde van water;
- De kwaliteit van het eventuele samenwerkingsverband;
- Voorbeeldfunctie van het project: het project is innovatief op maatschappelijk, sociaal en beleidsmatig vlak.

De voortrajecten worden ook beoordeeld aan de hand van voormelde criteria in die zin dat nagegaan zal worden in welke mate beoogd wordt dat het voortraject voorbereidende stappen zet richting een investeringsproject dat invulling kan geven aan deze criteria.

9.3. Evaluatie door de jury

Voor de beoordeling van de projecten zal de VMM zich laten bijstaan door een jury.

De jury beoordeelt de volledig en ontvankelijke voorstellen op basis van de beoordelingscriteria onder punt 9.2. Als verdere toelichting nodig blijkt, kunnen de initiatiefnemers gevraagd worden hun project via een pitch mondeling toe te lichten.

De jury stelt een gemotiveerd juryverslag ter beschikking met:

- De projecten die voor goedkeuring in aanmerking komen, inclusief een rangschikking;
- De projecten die niet voor goedkeuring in aanmerking komen.

De jury maakt op basis van het juryverslag een voorstel op van projecten die in aanmerking komen voor subsidiëring. De VMM legt het voorstel voor aan de minister. De minister beslist voor eind 2024 over de

subsiëring van de projecten.

De VMM brengt de initiatiefnemers op de hoogte van de beslissing en zorgt voor de vastlegging van de nodige kredieten.

10. COMMUNICATIE EN ENGAGEMENT

De communicatie in het kader van deze oproep moet in het Nederlands gevoerd worden.

Bij elke vorm van informatieverstrekking over het subsidieproject wordt vermeld dat het project (mede)gefinancierd is door de Vlaamse overheid. Op elke publicatie die in het kader van het project wordt verspreid, moet het logo van de Vlaamse overheid aangebracht worden.

Na goedkeuring van het project levert de initiatiefnemer een communicatiefiche aan met de nodige informatie om het project voor te stellen aan het brede publiek.

Daarnaast levert de initiatiefnemer van een investeringsproject op vraag van de VMM informatie aan voor:

- Het uitvoeren van een beleidsevaluatie van de verleende subsidie op basis van vooraf bepaalde indicatoren (type-indicator is aantal m waterloop met verbeterde hydromorfologie + aantal hydromorfologische knelpunten opgelost, project-specifieke indicatoren worden in het subsidiebesluit opgenomen)
- het bevorderen van kennisuitwisseling en -opbouw tussen de projecten
- het bevorderen van een multiplicatoreffect bij specifieke doelgroepen
- de gestructureerde communicatie naar een breder publiek.

Die informatie zal benut worden voor de openbaarmaking van de resultaten van de gesubsidieerde activiteiten.

11. UITVOERING EN OPVOLGING VAN DE GESELECTEERDE PROJECTEN

11.1 Inhoudelijke opvolging

Zolang de gesubsidieerde werken niet volledig gerealiseerd zijn, rapporteert de initiatiefnemer 2 keer per jaar (uiterlijk op 15 juni en op 15 december) over de voortgang van het project via een aangeleverd sjabloon.

De projectpartners zijn gehouden aan het uitvoeren van het ingediende project. Eventuele wijzigingen zijn slechts mogelijk na goedkeuring.

11.2 Betalingsmodaliteiten

De uitbetaling van de subsidie voor een **investeringsproject** gebeurt in 2 of 3 schijven.

- 50% van het subsidiebedrag bij de subsidiebeslissing van het project;
- Desgewenst een tweede schijf van 30% als op basis van facturen aangetoond wordt dat 60% van de geraamde kosten gemaakt zijn door de begunstigde in kwestie (op basis van goedgekeurde factuur door leidend ambtenaar van het project);

- Het resterende bedrag na de tijdige indiening van de eindrapportage en eindafrekening op basis van goedgekeurde facturen die de gemaakte kosten staven.

De eindrapportering en eindafrekening van het investeringsproject worden uiterlijk vrijdag 19 juli 2030 ingediend.

De uitbetaling van de subsidie voor een **voortraject** gebeurt in 2 schijven.

- 50% van het subsidiebedrag bij de subsidiebeslissing van het project
- Het resterende bedrag na de tijdige indiening van de eindrapportage en eindafrekening op basis van goedgekeurde facturen die de gemaakte kosten staven.

Voor de voortrajecten worden de eindrapportering en eindafrekening uiterlijk 17 december 2027 ingediend.

De investerings- en omkaderingskosten worden via facturen aan de begunstigde(n) van subsidie aan de VMM voorgelegd. Als de werkelijke kosten lager zijn dan de raming van de uitgaven, wordt de subsidie overeenkomstig het percentage dat is opgenomen in het subsidiebesluit herrekend op basis van de bewezen kosten. Bij een overschrijding van de bewezen globale kosten ten aanzien van de raming van de totale uitgaven, wordt geen bijkomende subsidie verleend. Alleen kosten die gemaakt worden binnen de termijn van uitvoering van het project komen in aanmerking voor subsidie.

Als de minister dubbele subsidiëring of subsidiefraude vaststelt, kan de minister de subsidie stopzetten en op eenvoudig verzoek de onterecht toegekende subsidie terugvorderen.

Onterecht ontvangen subsidies kunnen op eenvoudig verzoek teruggevorderd worden conform de bepalingen opgenomen in de codex overheidsfinanciën en het besluit bij de VCO.